

Miljøministeriet
Att.: Miljøminister Ida Auken
Børsgade 4
1215 København K

Sendt pr. e-mail: ministeren@mim.dk og overbragt

Horten
Philip Heymans Allé 7
2900 Hellerup
Tlf +45 3334 4000
Fax +45 3334 4001
www.horten.dk

Henriette Soja
Dir +45 3334 4293
Mob +45 5234 4293
hso@horten.dk
Sekretær Helle Rudolph Jensen
Dir +45 3334 4165
hje@horten.dk

J.nr. 160422

4. november 2013

- L 44 - FORSLAG TIL LOV OM OPHÆVELSE AF LOV OM UDNYTTELSE AF VANDKRAFTEN I GUDENAA OG ÆNDRING AF LOV OM VANDLØB

HORTEN

Kære Ida Auken

På vegne af Gudenaacentralen A.m.b.a. (Gudenaacentralen) ønsker jeg med dette brev at gøre opmærksom på, at vi anser L 44 (2013-2014), forslag til lov om ophævelse af lov om udnyttelse af vandkraften i Gudenaå og ændringer af lov om vandløb, for:

- 1) at indeholde en forkert gengivelse af den eksisterende vandløbsvedligeholdelsesforpligtelse, at være for upræcis i forhold til den eksisterende forpligtelse til at udsætte fisk, og være i strid med det Naturstyrelsen oplyste til Gudenaacentralen på møde den 26. september 2013;
- 2) at mangle en regulering af, at Gudenaacentralen ikke - i tidsrummet fra lovens ikrafttræden den 8. januar 2014 og indtil de nødvendige tilladelser efter vandforsyningsloven m.v. er opnået - er forpligtet til vandløbsvedligeholdelse og pligtudsætning af fisk efter to regelsæt, nemlig de eksisterende regler i koncessionen og de nye regler indeholdt i lovforslaget, hvilket formelt set p.t. vil være tilfældet;
- 3) ikke at være fyldestgørende i forhold til alle relevante forhold, jf. navnlig Gudenaacentralens høringsvar af 5. september 2013, samt
- 4) at være misvisende på en række punkter.

De nævnte forhold vil blive gennemgået nedenfor.

1. Vandløbsvedligeholdelsesforpligtelsen og pligtudsætningen – forkert gengivelse, manglende præcision og uoverensstemmelse mellem det Naturstyrelsen oplyste på mødet den 26. september 2006 og lovforslaget

Det fremgår af referatet fra mødet mellem Gudenaacentralen og Naturstyrelsen (**bilag 1**), at:

"Pålæg/krav fra kommunen eller andre, der ændrer eller skærper de nuværende forhold og medfører selskabets øgede omkostninger på drift/anlæg eller mindre indtægter udløser erstatning, i overensstemmelse med grundloven og vandløbsloven. Der vil næppe sagligt kunne fastsættes nye skærpede vilkår i relation til pligtudsætning og grødeskæring i vandløb..." (understreget her).

Alligevel står der – i strid med det netop citerede – i lovforslaget, at der vil kunne stilles nye skærpede vilkår i relation til vandløbsvedligeholdelse og pligtudsætning, uden at der i lovforslaget er taget stilling til erstatningsspørgsmål. I øvrigt kan dette også undre, idet det ikke synes at have været intentionen, jf. bemærkningerne til lovforslaget.

1.1 *Vandløbsvedligeholdelse*

Lovforslaget indeholder - via en ændring af § 12 i lov om vandløb – en bemyndigelse til, at vandløbsmyndighederne i regulativet for Gudenåen kan fastsætte, at Gudenaacentralen har pligt til at foretage "*vandløbsvedligeholdelse*".

Det fremgår imidlertid, hverken af bestemmelsen eller bemærkningerne hertil, at der er begrænsninger i de vedligeholdelsesforpligtelser – og de deraf følgende omkostninger – som kan pålægges Gudenaacentralen. Derfor svarer lovforslaget ikke til det af Naturstyrelsen oplyste om, at der næppe vil kunne fastsættes skærpede vilkår i relation til grødeskæring.

Af samme årsag er der heller ikke blot tale om en videreførelse af den eksisterende forpligtelse til vandløbsvedligeholdelse, som er formålet med § 2, nr. 2, (nyt stk. 3 i vandløbslovens § 12), jf. de specielle bemærkninger til bestemmelse – men en regulær og massiv udvidelse af denne forpligtelse.

Den nuværende forpligtelse til vandløbsvedligeholdelse kan alene anses for at omfatte *grødeskæring 1 gang årligt på strækningen fra Silkeborg til Bjerringbro* – og ikke på strækningen Bjerringbro til Stevnstrup (Randers) eller anden form for vandløbsvedligeholdelse eller oprensning. Lovforslagets § 2, nr. 2, angår hele Gudenåen – og alle former for vandløbsvedligeholdelse.

Vi henviser her til, at det følger af den nugældende koncessionslovs § 1, litra h, at Gudenaacentralen er forpligtet til at "*holde Aaens løb fra Silkeborg til Bjerringbro oprenset efter de derom til enhver Tid givne Forskrifter*". Strækningen Bjerringbro til Stevnstrup er ikke omfattet.

"Forskrifter" må anses for at være det gældende vandregulativ for Gudenåen (p.t. fra 2000) samt den administration, der er sket af dette samt tidligere vandregulativer. Gudenaacentralen har her oplyst, at den alene siden 1921, hvor værket blev sat i

drift, har foretaget grødeskæring 1 gang årligt (dog undtagen 1999-2009) efter vandmyndighederne anvisninger – og ikke andre former for vandløbsvedligeholdelse f.eks. i form af sandoprensning eller fjernelse af træer, selvom disse er nævnt i regulativets punkt 8. Det må derfor alene være denne type vandløbsvedligeholdelse, dvs. grødeskæring, som Gudenaacentralen er forpligtet til at videreføre, jf. også Naturstyrelsens mødereferat citeret ovenfor.

Det forhold, at vandregulativets punkt 8 omfatter anden form for vedligeholdelse end grødeskæring kan ikke ændre herved, idet myndighederne ikke har håndhævet sådanne andre former for vedligeholdelse over for Gudenaacentralen, hvorfor en eventuel ret hertil allerede må afvises som bortfaldet ved passivitet.

Herudover giver § 2, nr. 2 i lovforslaget os anledning til at bemærke følgende:

- Det er ministerens ønske at ophæve koncessionsloven for Tangeværket for at ligestille Tangeværket med andre elforsyningsvirksomheder og de få andre vandkraftværker i Danmark. For ingen af de andre elforsyningsvirksomheder eller vandkraftværker gælder der særregler i henhold til vandløbsloven eller fiskeriloven. Tangeværket vil derfor ikke med lovforslaget opnå fuldstændig ligestilling.
- Hertil kommer, at begrundelsen for, at der skulle gælde særregler for Tangeværket, ikke ses at være til stede, i hvert fald ikke i forhold til vandløbsvedligeholdelse af Gudenåen. Hverken i 1918 eller i dag ses der at være dokumentation for, at Tangeværket nødvendiggør et øget behov for vandløbsvedligeholdelse. Grødeskæring er således ikke et fænomen, der begrænser sig til Gudenåen – tværtimod. Der henvises her også til notat af 30. oktober 2013 udarbejdet af WaterFrame (**bilag 2**).

I denne forbindelse skal jeg særligt fremhæve, at der i lovforslagets punkt 2.1 og 2.2 er henvist til, at det ved 1918-loven var forudsat, at der ville ske skade på vandområder, og at Tangeværket ville have betydning for vandløbets vedligeholdelse. På den baggrund har vi gennemgået forarbejderne til 1918-loven (baseret på forarbejder fremsendt fra Folketingets oplysning) og har ikke kunnet konstatere sådanne forudsætninger eller oplysninger. Med andre ord fremgår det ikke af forarbejderne til 1918-loven om forpligtelsen i lovens § 1, litra h til vandløbsvedligeholdelse er fastsat på grund af et dokumenteret forventet behov, eller fordi bestemmelsen har været udtryk for et led i en "samlet handel" mellem myndigheder. Sidstnævnte er således også en mulighed.

- Det forhold, at Gudenaacentralen i praksis har foretaget grødeskæring på strækningen Bjerringbro-Stevnstrup pr. kulance, ligesom Gudenaacentralen har fjernet enkelte grene fra et træ ud over Gudenåen uden at have en lovgivningsmæssig forpligtelse hertil, kan ikke indebære, at det ikke skal anses som en skærpelse i forhold til den nugældende vandløbsvedligeholdelsesforpligtelse, såfremt denne udvides til at omfatte strækningen Bjerringbro-Stevnstrup og al vandløbsvedligeholdelse.
- På trods af ovennævnte er Gudenaacentralen rede til at fortsætte med grødeskæring svarende til de nuværende omkostninger, som er cirka kr. 350.000 årligt. Men en forøgelse af dette beløb/ingen beløbsramme vil indebære en risiko for, at Gudenaacentralen vil blive påført omkostninger i millionklassen til fjernelse af sandaflejringer og udgæede træer, som ikke skyldes Tan-

HORTEN

geværket, jf. bl.a. høringssvarene fra de til Gudenaåen omkringliggende kommuner. Dette vil være fuldstændigt uproportionalt og urimeligt henset til, at den årlige nettoomsætning er cirka 6 millioner kroner.

1.2 Pligtudsætning af fisk

For så vidt angår pligtudsætning er lovforslaget efter høringsrunden nu blevet ændret således, at det indeholder en ny bestemmelse i § 37a i vandløbsloven. Heraf fremgår, at miljøministeren kan bestemme, at Gudenaacentralen har pligt til at udsætte fisk i Gudenaå-systemet i henhold til planer udarbejdet i medfør af fiskeriloven.

Omkostningerne til pligtudsætning er ikke efter lovteksten begrænset, hvilket indebærer en skærpelse i forhold til den nuværende koncession.

Det fremgår godt nok af de specielle bemærkninger til bestemmelsen, at "*bemyndigelsen ikke kan udnyttes til at fastsætte yderligere forpligtelser til at udsætte fisk end de forpligtelser, som hidtil har været gældende for koncessionshaver*". Men de specielle bemærkninger er ikke juridisk bindende, hvorfor Gudenaacentralens retsstilling må anses for at være blevet forringet væsentligt på dette punkt, ligesom der - i hvert fald i realiteten - er tale om en skærpelse. Med andre ord er det vores opfattelse, at den anførte begrænsning i de specielle bemærkninger skal fremgå af selve lovteksten.

HORTEN

Herudover er det nødvendigt, at det præciseres, hvad forpligtelsen til at udsætte fisk indebærer mere konkret. Der henvises også her til WaterFrames notat af 30. oktober 2013 (bilag 2).

I den nugældende koncession (lov nr. 184 af 20. marts 1918 om udnyttelse af Vandkraften i Gudenaå) er Gudenaacentralens omkostninger til opretholdelse af fiskeriet i Gudenaåen således begrænsede til kr. 10.000 til en opklækningsanstalt. For så vidt angår udgifter til opførelse af fiskerianlæg og til drift og vedligehold skal Gudenaacentralen ikke dække over halvdelen af de virkelige udgifter og ikke over kr. 1.000 årligt.

Tangeværkets dambrug (opklækningsanstalt) er blevet nedlagt, og i stedet er der i dag mellem Gudenaacentralen og DTU Aqua-pleje enighed om, at Gudenaacentralen årligt skal udsætte 500.000 stk. havørredyngel. I henhold til DTU Aquas (fiskepleje) prisliste for 2013, er prisen er 0,33 kr./stk. (yngel). Dette svarer til en samlet omkostning på kr. 165.000. Hertil kommer, at det i dag er fastsat, at de fisk, der bruges i forbindelse med pligtudsætning i Gudenaåen, skal være af afstamning fra vildfisk fra netop Gudenaåen. Henset hertil – og til at beløbet på kr. 1.000 i 1918-loven omregnet til nutidsværdi svarer til kr. 30.349,78 (jf. Danmarks Statistiks forbrugerindeks, **bilag 3**) må lovteksten præcisere, at Gudenaacentralens forpligtelse til at foretage pligtudsætning:

- Ikke årligt kan overstige kr. 165.000 (ikke indekseret tal)
- Alene må ske med havørredyngel, der stammer fra vildfisk fra Gudenaåen
- Ikke kan konverteres til udsætningsforpligtelse af andre arter, og heller ikke kan konverteres til anden fiske- og/eller bestandpleje efter fiskerilovgivningen.
- Vil ske via planer, der er udstedt i medfør af nærmere angiven/angivne bestemmelser i fiskeriloven.

Der synes i øvrigt ikke at være tungtvejende hensyn, som kan begrunde, at afgørelser om de under punkt a og b nævnte forhold ved påklage til Natur- og Miljøklagenævnet ikke skal tillægges automatisk opsættende virkning – hvilket ellers er vandløbslovens udgangspunkt.

2. Lovforslaget indebærer dobbeltregulering i tidsrummet fra lovens ikrafttræden den 8. januar 2014 og indtil de nødvendige tilladelser efter vandforsyningsloven m.v. er opnået

Lovforslaget indeholder en dobbeltregulering - i tidsrummet fra lovens ikrafttræden den 8. januar 2014 og indtil de nødvendige tilladelser efter vandforsyningsloven m.v. er opnået – af vandløbsvedligeholdelsesforpligtelsen og pligtudsætningen, idet disse forpligtelser er reguleret af to regelsæt, nemlig de eksisterende regler i koncessionen og de nye regler indeholdt i lovforslaget. Vandløbsvedligeholdelse og pligtudsætning bør naturligvis kun være reguleret ét sted, hvorfor dette må præciseres i et ændret lovforslag.

HORTEN

3. Lovforslaget er ikke fyldestgørende for alle relevante forhold

Det er min og Gudenaacentralens opfattelse, at lovforslaget ikke i fornødent omfang tager højde for alle relevante forhold.

Vi henviser her til Gudenaacentralens høringssvar af 5. september 2013, som er vedlagt som **bilag 4**. Der er en række forhold nævnt i dette høringssvar, som lovforslaget ikke i tilstrækkeligt omfang tager højde for. Disse forhold kan i kort form oplistes som følger:

- I) Det fremtidige retsgrundlag er ikke skabt til at regulere vandkraftværker og indebærer derfor retsusikkerhed og risiko for juridisk vakuum, jf. punkt 5 i høringssvaret.

Særligt skal det fremhæves, at det er uklart, om driften af vandkraftværket kan udløse erstatningspligt efter vandforsyningslovens § 23, vandløbslovens § 23 og/eller § 51.

- II) VVM-reglernes betydning for lovforslaget er fortsat ikke afklaret, jf. punkt 6 i høringssvaret.

Gudenaacentralen har i høringssvaret anmodet om en afklaring, navnlig også af økonomiske årsager. Henset til at Kammeradvokaten er fremkommet med en klar vurdering af, at videreførelse af Gudenaacentralen ikke udløser VVM-pligt, stiller vi os uforstående over for, at dette ikke er blevet indskrevet i det mindste i lovforslagets bemærkninger.

- III) Lovforslaget indebærer på – ovennævnte baggrund – en stor risiko for Tangeværkets fremtidige økonomi og dermed drift samt kulturhistoriske værdi m.v., jf. punkt 7.1 og 7.2 i høringssvaret. I denne forbindelse skal det fremhæves, at det af Kulturstyrelsens høringssvar til vandplanerne fra 2011 fremgår, at denne styrelse henstiller, at opstemningen ved Tangeværket bevares, og at værket sikres vandføring til at fortsætte den nuværende drift.

- IV) Betydningen for Energimuseet ses fortsat heller ikke at være afklaret, jf. punkt 7.3 i høringssvaret.
- V) Miljømæssig og øvrig betydning for Tange Sø som følge af en eventuel lukning af Tangeværket eller ved økonomiske problemer for Tangeværket, jf. punkt 7.4 i høringssvaret, er også uomtalt i lovforslaget, der forudsætter, at værkets drift videreføres, hvilket navnlig som følge af punkt I, II og III ovenfor ikke kan tages for givet. jf. punkt 7.4 i høringssvaret. Hertil bemærkes i øvrigt, jf. referatet af mødet med Naturstyrelsen (bilag 1), at der er enighed om, at Tange Sø har en rensende effekt på Gudenaens vand nedstrøms Tangeværket. En ændring af de eksisterende forhold vil medføre større udledning til Randers Fjord med heraf afledte omkostninger til kompenserende foranstaltninger på min. 100 mio. kr.
- VI) Lovforslaget forholder sig ikke til, om det indebærer en fuld opfyldelse af § 1, litra o, i den eksisterende koncessionslov, eller om lovforslaget reelt indebærer ekspropriation af Tangeværket uden erstatning, jf. punkt 8 i høringssvaret.

HORTEN

4. Lovforslaget er misvisende

Konklusionen på baggrund af forholdene oplistet i punkt 3, som lovforslaget ikke – selvom det burde gøre det – tager højde for, er, at lovforslaget må anses for misvisende i hvert fald i forhold til

- Punkt 4 om økonomiske og administrative konsekvenser – idet det ikke ses at være korrekt, at forslaget ikke vil få økonomiske og administrative konsekvenser for Gudenaacentralen, og i hvert fald også økonomiske konsekvenser for Energimuseet, jf. punkt 1 vedrørende pligtudsætning og grødeskæring samt punkt 2 (særligt underpunkt I-IV og VI) ovenfor.
- Punkt 6 om miljømæssige konsekvenser – idet lovforslaget forudsætter, at driften fortsætter uændret, hvilket som nævnt ikke kan tages for fuldstændigt givet.

Og som nævnt ovenfor under punkt 1 anser vi også lovforslaget for at være misvisende i forhold til den ønskede videreførelse af vandløbsvedligeholdelsen, idet den går langt videre end den nuværende.

Tilsvarende må det anses for misvisende, når det af lovforslaget fremgår, at der ønskes en ligestilling med øvrige elforsyningsvirksomheder, men realiteten er, at der alene for Tangeværket skal gælde særlige regler i henhold til vandløbsloven, som indebærer store økonomiske forpligtelser.

Konklusion og opfordring

Det er vores konklusion, at lovforslaget må ændres f.s.v.a. forpligtelsen for Tangeværket til at foretage vandløbsvedligeholdelse og pligtudsætning af fisk.

I **første** omgang opfordres ministeren til at overveje begrundelsen for, at der i det hele taget skal gælde sådanne særregler for Tangeværket, der indebærer ubegrundet, negativ særbehandling af Tangeværket – særligt henset til, at formålet med lovforslaget er at ophæve særregler for Tangeværket og sidestille værket med øvrige elforsyningsvirksomheder.

Såfremt ministeren ønsker at bibeholde reglerne, opfordres ministeren i **anden** omgang til at ændre vandløbsvedligeholdelsen og forpligtelsen til udsætning af fisk således, at der ikke bliver tale om en skærpelse i forhold til de nuværende regler, ligesom omfanget af forpligtelserne må fastsættes med en beløbsmaksimering svarende til de nuværende forpligtelser.

Lovforslagets overgangsbestemmelser må endvidere justeres, således at Gudenaacentralen ikke på noget tidspunkt har en dobbeltforpligtelse i forhold til vandløbsvedligeholdelse og pligtudsætning, jf. punkt 2 ovenfor.

Herudover bør lovforslaget ændres og justeres på visse og væsentlige punkter, således at det tager højde for alle øvrige forhold, som bør afdækkes med lovforslaget fremfor at efterlade en række juridiske tvivlsspørgsmål.

Vi opfordrer ministeren til at foretage disse justeringer. Visse af punkterne bør være forholdsvis lette at håndtere, så som spørgsmålet om VVM-pligt, som vi er bekendt med, at statens advokat, Kammeradvokaten, har vurderet ikke at være relevant. På den baggrund er Tangeværket uforstående over for, at VVM-pligten – trods tidligere anmodning herom – overhovedet ikke er omtalt i lovforslaget.

Såfremt du har brug for yderligere oplysninger, står både Gudenaacentralen og jeg naturligvis til rådighed herfor, ligesom vi naturligvis gerne deltager i et møde angående lovforslaget.

Vi ser frem til dit svar.

Kopi af denne skrivelse er samtidig fremsendt til Folketingets Miljøudvalg samt vice-direktør Peter Ilsøe og kontorchef Oluf Engberg, Naturstyrelsen

Med venlig hilsen
Horten

Henriette Soja

Bilag 1: Naturstyrelsens referat af møde den 26. september 2013

Bilag 2: WaterFrames notat af 30. oktober 2013 vedrørende kommentarer til lovforslag om ophævelse af lov om udnyttelse af vandkraften i Gudenaåen

Bilag 3: Udskrift fra www.dst.dk

Bilag 4: Gudenaacentralens hørings svar af 5. september 2013

HORTEN

Direktion
J.nr. NST-401-00832
Ref.
Den 21. oktober 2013

Referat fra møde med Naturstyrelsen den 26. sept. 2013.

Deltagerne fra Naturstyrelsen:

Vicedirektør Peter Ilsøe og Juridisk Chef Oluf Engberg samt Direktionssekretær Chr. F. Pedersen.

Deltagerne fra Gudenaacentralen:

Formand Bent Kornbek og Direktør Rasmus L. Christensen.

Velkomst ved Vicedirektør Peter Ilsøe.

Gudenaacentralen fremførte, at Gudenaacentralens bestyrelse og ejerkredse fastholder, at området bevares som en samlet kulturhistorisk enhed med Tangeværket – velfungerende, nyrenoveret og opdateret VE-anlæg -, Tange Sø og naturområdet med de mange fritidsaktiviteter og Energimuseet som landsdækkende formidling af energi og kultur. Samfundsmæssigt er området med Tangeværket, Tange Sø og Energimuseet en national seværdighed.

Naturstyrelsen forudsætter i forbindelse med ophævelse af "Tangeloven" at Tangeværket kan fortsætte sin drift uhindret fremover. Forholdene vedr. evt. ændring af passageforholdene forventes behandlet i forbindelse med 2. planperiode - evt. 3. planperiode - i de Nationale Vandplaner.

Pålæg/krav fra kommune eller andre, der ændrer eller skærper de nuværende forhold og medfører selskabet øgede omkostninger på drift/ anlæg eller mindre indtægter udløser erstatning, i overensstemmelse med grundloven og vandløbslovens bestemmelser herom

Der vil næppe sagligt kunne fastsættes nye skærpede vilkår i relation til pligtudsætning og grødeskæring i vandløb, og Tangeværket vil skulle kompenseres for indtægtstab ved evt. ændring af passageforhold med afgivelse af vand mm.

NST understregede, at styrelsen var opmærksom på, at et eventuelt omløbsstryg vil medføre en større udledning til Randers Fjord med heraf afledte omkostninger til kompenserende foranstaltninger.

Konklusionen på mødet var, at Naturstyrelsen forudsætter, at Tangeværket kan fortsætte driften uhindret. Det vil sige "status quo" for området. De kommende Nationale Vandplaner kan evt. ændre ved disse forhold, dog med fuld dækning af pålagte anlægsudgifter, samt fuld erstatning for ekstra driftsomkostninger og mindre indtægter i overensstemmelse med grundlovens og vandløbslovens bestemmelser herom, med mindre andet aftales med værkets ejere.

Bent Kornbek, Bestyrelsesformand
Rasmus Lambert Christensen, Direktør

Peter Ilsøe, Vicedirektør (NST)
Oluf Engberg, kontorchef (NST)

Ryesgade 9A
DK - 8680 Ry

Tlf: 87 88 30 90
Mobil 22 66 22 14
SE nr: 26 55 54 50
www.waterframe.dk
info@waterframe.dk

GUDENAACENTRALEN a.m.b.a.
Bjerringbrovej 54
Tange
8850 Bjerringbro

Dato: 30. oktober 2013

VEDR: KOMMENTARER TIL LOVFORSLAG OM OPHÆVELSE AF LOV OM UDNYTTELSE AF VANDKRAFTEN I GUDENÅEN

Som aftalt er her mine faglige kommentarer (i kursiv) til lovforslag nr. L 44 fremsat d. 24. oktober 2013.

Til § 2 stk. 2:

Vandløbsmyndigheden kan i regulativet fastsætte, at Gudenaacentralen har pligt til at foretage vandløbsvedligeholdelse (mellem Silkeborg og Bjerringbro).

Jævnfør lovforslagets bemærkninger i afsnit 2.1 og 2.2 hviler hjemlen hertil på formuleringerne i loven fra 1918, hvor man forudså skader på vandområdet og vurderede, at opstemningsanlægget ville have betydning for vandløbets vedligeholdelse. Det er ikke nærmere specificeret, hvori disse skader eller påvirkninger skulle bestå, men man kan vel formode, at øgede vandstandssvingninger (f.eks. ved periodedrift af turbinerne) kunne have forårsaget en øget vækst af vandplanter og medført et forøget slid og erosion på brinker og åleje. Dette har imidlertid vist sig ikke at være tilfældet, og kotereguleringen af vandstanden i vandreservoiret (Tange Sø) har snarere haft den modsatte effekt; Tange Sø virker i dag som buffer på Gudenåens vandføring, og søen skaber en mere stabil vandstand, en formindsket erosion og en mere jævn afstrømningsprofil i de nedre dele af Gudenåen, end der ville have været uden dette reservoir. Forpligtelsen til at foretage vandløbsvedligeholdelse kunne derfor med rette genovervejes, med henblik på at fjerne denne passus fra regulativet for Gudenåen.

Til § 2 stk. 3:

Miljøministeren kan i henhold til planer udarbejdet i medfør af fiskeriloven, pålægge Gudenaacentralen at udsætte fisk i Gudenå-systemet.

Det er en kendsgerning, at Tangeværket i et vist omfang begrænser nogle fiskearters udbredelse i Gudenåen. Udover at gennemføre udsætninger og hjælpe til ved tilvejebringelse af moderfisk for opdræt af ørred, har Gudenaacentralen under overskriften "Forbedret fiskepassage i Gudenåen ved Tange" siden 2004 foretaget en lang række projekter for at forbedre og dokumentere fiskepassageforholdene ved Tangeværket. De mange rapporter fra disse projekter kan læses på hjemmesiden <http://www.gudenaacentralen.dk/Videncenter/Fiskepassage-og-fisk-1.aspx>, ligesom de er blevet udsendt til relevante interesseorganisationer og myndigheder.

I den oprindelige lov fra 1918 stod, at Gudenaacentralen var pligtig at opretholde fiskeriet i Gudenåen gennem etablering og drift af "opklækningsanstalter for fiskeyngel". Der var afsat et driftsbeløb der ikke måtte overstige 1.000 kr årligt. Omregnes købekraften af 1.000 kr i 1918 til nutids købekraft, fås et beløb på ca.30.000 kr. Dette er betydeligt under det beløb som Gudenaacentralen af Naturerhvervsstyrelsen årligt afkræves for at opfylde de gældende udsætningsplaner for Gudenåen. Der er siden 1918 sket et skred i opfattelsen af Gudenaacentralens forpligtelse til at foretage fiskeriophjælpning, skønt loven stadig er i kraft. Det er DTU Aqua der i udsætningsplanen for Gudenåen har foretaget en fastlæggelse af Gudenaacentralens forpligtelser til fiskeudsætning.

På den baggrund må man være bekymret for, at lovforslagets udtryk "i henhold til planer udarbejdet i medfør af fiskeriloven" er for upræcist, og meget let igen kan føre til galopperende forpligtelser. Sagen er, at fiskeriloven omfatter mange slags "planer"; planer for fiskepleje (§ 62), planer for udsætning (§ 63) og planer vedr. alle foranstaltninger i ferskvandsområder (§ 81). Fælles for disse planer er, at de gennemføres og udredes i regi af DTU Aqua og/eller af § 7 udvalget (§ 7 udvalget rådgiver om spørgsmål i relation til lyst- og fritidsfiskeri, ferskvandsfiskeri og fiskepleje).

Praksis på området er, at Miljøministeren i vid udstrækning overdrager sager om fiskeudsætning til Ministeren for landbrug, fødevarer og fiskeri (Naturerhvervsstyrelsen), som imidlertid rådgives af økonomisk sammenknyttede, vildige parter fra DTU Aqua og tidligere nævnte § 7 udvalg.

Dette begrundes jeg med følgende:

Fisketegnsmidlerne udgør grundlaget i DTU Aqua's finansiering, og midlerne administreres af § 7 udvalget. Samtidig er § 7 udvalget sammensat af foreninger, som ikke har fiskeinteresser opstrøms for Tangeværket, og som benytter enhver lejlighed til at misinformere om Tangeværket og fisketrappens funktionalitet, og i øvrigt ikke lægger skjul på, at de helst ser Tangeværket nedlagt og Tange Sø fjernet:

- I et hørings svar sendt fra Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Dansk Amatørfiskerforbund, og Dansk Fritidsfiskerforbund (faste medlemmer af § 7 udvalget), står blandt andet, at fisketrappens funktionsduelighed er videnskabeligt tilbagevist, og at Tangeværket og Tange Sø medfører en næsten total dødelighed for den europæiske ål (Ferskvandsfiskeribladet 5, 2013). Begge dele er selvfølgelig vrøvl og savner enhver dokumentation, men det er bekymrende, når medlemmer af et minister-rådgivende udvalg benytter denne type argumentation.
- Pålægget om at udsætte fisk opstrøms for Tangeværket (nævnt i lovforslagets bemærkninger til gældende ret, afsnit 2.1) er i praksis, i medfør af fiskerilovens planer, afløst af en pligt til at udsætte fisk nedstrøms for Tangeværket. Disse fisk vil derfor kun kunne komme til gode for de fiskeriinteresser der har fiskevand nedstrøms for Tangeværket. Det er DTU Aqua der laver udsætningsplanerne.
- Gudenaacentralen har villet gennemføre 3-5 årige forsøg til ophjælpning af ørredbestandene ovenfor Tangeværket. I første omgang blev disse forsøg sanktioneret, men efter 2 års forløb er de i 2013 blevet bremset af Naturerhvervsstyrelsen (med rådgivning fra DTU Aqua), uden nogen saglig begrundelse.

DTU Aqua ignorerer den dokumentation der er skabt gennem nu snart 10 års intensive undersøgelser af fiskepassagen gennem fisketælleren ved Tangeværkets trappe, og har ved flere lejligheder offentligt udtrykt, hvad jeg må betegne som overdrevent negative vurderinger af fiskenes evne til at svømme forbi Tangeværkets fiskepassager:

- I en pressemeddelelse af 13. januar 2012 skriver DTU Aqua under overskriften "Ål overlever ikke Gudenåen", at 58 % af de ål, som når Tangeværket, går tabt i forbindelse med passage af værket (<http://www.aqua.dtu.dk/Nyheder/Nyhed?id=b8b4ffac-f9a7-44b6-94e3-44a4881b0aeb>).

Men i den engelske originalartikel står, at man ikke kan konkludere, at ålene døde, da der kan være andre årsager til at de ikke passede Tangeværket

(<http://onlinelibrary.wiley.com/globalproxy.cvt.dk/doi/10.1111/j.1439-0426.2011.01913.x/abstract>).

- I et notat til Miljøudvalget 2013-14 L 44 Bilag 1, opfører DTU Aqua i en tabel omfanget af den nuværende fiskepassage ved Tange til 130 havørreder om året (<http://www.ft.dk/samling/20121/almdel/miu/bilag/403/1277671/index.htm>). De opførte talværdier er udokumenterede (ingen kildehenvisning) og væsentlig lavere end de værdier (268-408 havørreder om året), som er offentliggjort årligt i perioden 2004-2012 (<http://www.gudenaacentralen.dk/Files/Templates/Designs/dokumenter/Fiskepassager%20i%20Tangetrappen%202011.pdf>).
- I samme notat til Miljøudvalget nævner DTU Aqua ikke, at laksen faktisk har reproduceret sig naturligt ovenfor Tangeværket igennem flere år, hvor der er blevet fundet afkom af vilde lakseungfisk (smolt) i ungfiskeslusen ved Tangeværket. Dette er ligeledes dokumenteret i ovennævnte rapporter fra Gudenaacentralen.
- Tange Sø-tilløbet Tange Å, hvor Gudenaacentralen har kunnet dokumentere, at laksen med succes gyder (ovenfor Tangeværket), er udeladt i ovennævnte notat fra DTU Aqua til Miljøudvalget. I DTU's notat nævnes andre mulige lakseproducerende tilløb til Gudenåen (Borre Å, Gjern Å, Hinge Å og Linå), hvorfra der endnu ikke er påvist og dokumenteret laksegydning. Dette skyldes formentlig, at DTU Aqua erkender, at fiskene i Tange Å vil få dårligere passageforhold ved et fremtidigt omløbsstryg, der går udenom Tange Sø.

-At overlade § 7-udvalget eller DTU Aqua kontrol med, hvad Gudenaacentralen skal udsætte af fisk, er derfor stærkt foruroligende, så længe deres interesser er koblet sammen via fisketegnsmidlerne.

- Sammenfattende vil jeg fremhæve, at pligten til at vedligeholde dele af Gudenåen bør revurderes ud fra den påvirkning som Tangeværket faktisk har på de pågældende dele af Gudenåen, og at indholdet af den fiskeriophjælpning som fremadrettet skal gennemføres, bør defineres meget klart og uden mulighed for at udvikle sig til en glidebane, hvor særinteresser plejes af interessenterne omkring Gudenåens fiskeri.

Med venlig hilsen

Christian Dieperink

Fiskeribiolog, Ph.D.

Formålet med forbrugerprisindekset er at belyse prisudviklingen for de varer og tjenester, der indgår i husholdningernes forbrug på dansk område og er en økonomisk indikator, der anvendes til at måle ændringer i de priser, som husholdningerne betaler for varer og tjenester. Den procentvise ændring af forbrugerprisindekset er et mål for inflationen og er et centralt økonomisk nøgletal.

Mere introduktion »

Hovedtal	Dokumentation
----------	---------------

FORBRUGERPRISINDEKS, HOVEDTAL

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2013	128,4	129,9	130,2	130,0	130,1	130,0	129,6	129,7	130,1			
2012	126,8	128,4	129,0	129,0	129,0	128,8	128,8	129,2	129,5	129,4	129,3	128,9
2011	123,4	124,9	125,6	126,1	126,3	126,0	125,9	125,9	126,3	126,5	126,4	126,4
2010	120,2	121,6	122,3	122,5	122,5	122,3	122,3	122,7	123,2	123,1	123,2	123,3
2009	117,8	119,3	119,7	119,6	119,9	120,2	119,6	119,9	120,1	120,1	120,1	119,9
2008	115,7	117,1	117,6	118,0	118,4	118,8	118,4	118,6	119,1	118,9	118,6	118,2
2007	112,4	113,6	114,1	114,3	114,5	114,4	113,9	113,7	114,3	114,7	115,5	115,4
2006	110,4	111,5	111,9	112,4	112,5	112,8	112,5	112,5	112,9	112,8	112,7	112,8
2005	108,1	109,2	109,8	110,4	110,3	110,4	110,3	110,3	111,2	111,1	110,8	110,8
2004	107,0	107,8	108,3	108,4	108,7	108,5	108,1	107,9	108,6	108,9	108,6	108,4
2003	105,8	106,8	107,5	107,5	107,3	107,3	106,7	106,6	107,4	107,1	107,2	107,1
2002	103,1	103,8	104,5	104,9	105,0	105,0	104,7	104,8	105,4	105,6	105,6	105,6
2001	100,6	101,3	101,9	102,4	102,8	102,7	102,4	102,4	102,9	103,0	102,8	103,0
2000	98,3	98,9	99,6	99,7	100,1	100,4	100,0	99,9	100,6	100,8	100,9	100,8
1999	95,3	96,0	96,5	96,7	96,9	97,2	97,0	97,5	98,0	98,1	98,3	98,4
1998	93,7	94,1	94,3	94,5	95,0	94,9	94,8	94,9	95,3	95,3	95,5	95,4
1997	92,1	92,1	92,2	92,5	93,1	93,3	93,1	93,5	93,7	93,7	93,9	93,8
1996	89,7	90,2	90,7	90,9	91,2	91,1	91,0	91,1	91,6	91,8	91,9	91,8
1995	88,2	88,6	88,9	89,1	89,5	89,3	88,9	89,1	89,6	89,6	89,8	89,8
1994	86,3	86,6	86,7	87,0	87,4	87,5	87,3	87,7	87,7	87,9	88,2	88,1
1993	84,8	85,0	85,2	85,3	85,8	85,7	85,6	85,7	86,0	86,2	86,4	86,2
1992	83,5	83,9	84,2	84,4	85,0	85,0	84,6	84,7	85,0	84,9	85,1	84,9
1991	81,8	82,0	82,1	82,3	82,9	83,0	82,8	82,9	83,4	83,5	83,9	83,7
1990	79,8	80,0	80,2	80,3	80,9	80,7	80,4	81,2	81,9	82,1	82,0	81,8
1989	76,9	77,4	77,9	78,4	79,0	78,7	78,7	79,2	79,5	79,9	80,3	80,3
1988	73,6	74,1	74,4	74,7	75,3	75,3	75,0	75,5	75,9	76,0	76,6	76,6
1987	70,5	70,4	71,1	71,4	72,1	72,0	72,0	72,2	72,6	73,0	73,2	73,2
1986	67,3	67,2	67,5	69,2	69,8	69,7	69,2	69,6	70,1	70,2	70,4	70,4
1985	65,4	65,8	66,3	66,6	67,1	67,0	66,8	66,7	67,0	67,2	67,5	67,4
1984	61,9	62,5	62,8	62,9	63,6	63,9	63,8	64,1	64,5	64,8	65,3	65,1
1983	58,6	58,8	58,6	59,0	59,7	59,8	59,9	60,1	60,8	61,1	61,6	61,7
1982	53,7	54,0	54,5	54,8	55,4	55,9	56,3	56,7	57,3	58,0	58,5	58,1
1981	47,8	48,3	49,3	49,9	50,7	51,2	51,5	51,7	52,2	52,5	53,1	53,3
1980	43,2	43,7	44,3	44,6	45,2	45,3	46,2	46,3	46,6	46,9	47,3	47,5

FORBRUGERPRISINDEKS (2000=100)
Enhed: Indeks

FORBRUGERPRISINDEKSET (2000=100)
Enhed: Indeks

	Indeks	Årsgennemsnit	Årsstigning	
2011M09	126,3	1988	75,3	4,6
2011M10	126,5	1989	78,9	4,8
2011M11	126,4	1990	80,9	2,7
2011M12	126,4	1991	82,9	2,4
2012M01	126,8	1992	84,6	2,1
2012M02	128,4	1993	85,7	1,3
2012M03	129,0	1994	87,4	2,0
2012M04	129,0	1995	89,2	2,1
2012M05	129,0	1996	91,1	2,1
2012M06	128,8	1997	93,1	2,2
2012M07	128,8	1998	94,8	1,9
2012M08	129,2	1999	97,2	2,5
2012M09	129,5	2000	100,0	2,9
2012M10	129,4	2001	102,4	2,4
2012M11	129,3	2002	104,8	2,4
2012M12	128,9	2003	107,0	2,1
2013M01	128,4	2004	108,3	1,2
2013M02	129,9	2005	110,2	1,8

2013M03	130,2	2006	112,3	1,9
2013M04	130,0	2007	114,2	1,7
2013M05	130,1	2008	118,1	3,4
2013M06	130,0	2009	119,7	1,3
2013M07	129,6	2010	122,4	2,3
2013M08	129,7	2011	125,8	2,8
2013M09	130,1	2012	128,8	2,4

Hent selv flere tal:

Forbrugerprisindeks (2000=100) (PRIS6)

Månedlige indeks

Hent selv flere tal:

Forbrugerprisindekset (2000=100) (PRIS61)

Årsgennemsnit og årsstigning i pct.

PRISBEREGNER

1000 kr. i 1918 svarer til **30.349,78 kr.** i 2012

FORKLARING: Indtast et tal i feltet og vælg hvilke år der skal omregnes fra og til.

Formel: (beløb * nyt indeks) / gammelt indeks = nyt beløb.

Fra tabel: PRIS6

Ansvarlig for siden: Prisindeks 39 17 34 30

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Tange, den 5. september 2013

HØRINGSSVAR PÅ FORSLAG TIL LOV OM OPHÆVELSE AF LOV OM UDNYTTELSE AF VANDKRAFTEN I GUDENAA (TANGELOVEN) J.NR. NST-400-00068

1. INDLEDNING

Gudenaacentralen sender hermed sit høringssvar på ovennævnte forslag til lov om ophævelse af lov om udnyttelse af vandkraften i Gudenaå.

2. FAKTA OM TANGEVÆRKET

Tangeværket blev anlagt fra 1918-21 og er Danmarks største vandkraftværk.

Udnyttelsen af vandkraft i Danmark bidrager til en renere energiforsyning med hensyn til CO₂-udslip m.v., sammen med de øvrige vedvarende energikilder.

Tangeværket er ejet af Gudenaacentralen a.m.b.a. Selskabets bestyrelse besluttede i midten af 80-erne at iværksætte et omfattende renoverings- og moderniseringsarbejde af Tangeværket. Disse beslutninger blev truffet med baggrund i Folketingets energipolitiske beslutninger om at fremme vedvarende energi samt at reducere CO₂-udslippet over en årrække.

Der er brugt godt 30 mio. kr. i forbindelse med renovering og forbedring af både værket, infrastrukturen i området, til Energimuseet (tidligere Elmuseet) og på en række miljøforbedrende foranstaltninger. Tangeværket fremstår i dag som et fuldt funktionsdygtigt vandkraftværk, der er mere CO₂-neutralt end vindmøllestrøm. Tangeværket producerer gennemsnitligt 12 mio. kWh årligt, svarende til ca. 3500 husstandes forbrug. Der udestår fortsat en investering på ca. 6-10 mio. kr. til udskiftning af de resterende 3 ud af 6 turbinehjul. Anlæggets roterende dele må formodes at have en restlevetid på minimum 100 år.

Gudenaacentralen har seks ansatte i dag, men vil fremadrettet have fire ansatte.

De miljøforbedrende tiltag, som Gudenaacentralen har bekostet, er blandt andet forbedring af fiskepassage, ny ungfiskesluse og forskellige afgitringer – alt, for at forbedre forholdene for vandrefisk, som i øvrigt ikke har problemer med at passere værket. I 2009 blev 5328 fisk registreret i fisketælleren. Fisketælleren registrerer kun fisk over 25 cm. En del af disse fisk var over 1 m. I 2007 blev der registreret en hanlaks på 1,30 m. Af mindre fisk passeres fiskepassage og ungfiskesluse af smolt og adskillige tusinder af alle arter, jf. rapporter udarbejdet af C. Dieperink/WaterFrame 2006 - 2011.

I forholdet til lovforslagets oplysninger om Tangeværket skal det særligt fremhæves, at i juli 2013 er Tangeværket, Tange Sø og Energimuseet udnævnt til særlig national seværdighed af Naturstyrelsen, Kulturstyrelsen og VisitDenmark med ret til at bruge/have Det Brune Johanneskors som ikon for væsentlige kulturhistoriske lokaliteter.

I øvrigt henvises til punkt 7 nedenfor for yderligere fakta om Tangeværket.

3. **LOVFORSLAGET INDEBÆRER IKKE DEN AFKLARING AF TANGEVÆRKETS FREMTID, DER HAR VÆRET FORUDSAT VED KONCESSIONSFORLÆNGELSERNE, OG SOM ER NØDVENDIG FOR AT KUNNE FASTLÆGGE VILKÅRENE FOR FREMTIDIG DRIFT**

Tangeværkets oprindelige koncession til udnyttelse af Gudenåens vandkraft til elproduktion udløb 80 år efter den dag, hvor Tangeværket blev åbnet for drift, hvilket skete den 8. januar 1921.

Koncessionen er imidlertid blevet forlænget i alt 3 gange indtil nu (i 2000, 2002 og 2007) under skiftende regeringer – og hver gang med henvisning til, at der var behov for afklaring af Tangeværkets fremtid, særligt i relation til spørgsmålet om etablering af en faunapassage/omløbsstryg uden om Tange Sø. Det blev i 2000/2001 vurderet, at en faunapassage/omløbsstryg vil koste mellem 15 og 250 mio. kr. afhængig af den valgte løsning.

Ved sidste forlængelse i 2007 blev der i forarbejderne tillige henvist til, at forlængelsen bl.a. skulle give "*Gudenaacentralen...klarhed over, hvorvidt Tangeværkets drift efter 2014 er forenelig med vandrammedirektivet og den valgte løsningsmodel.*"

Udkastet til lovforslaget indebærer imidlertid ikke den afklaring af Tangeværkets fremtid, som har været forudsat ved de tidligere koncessionsændringer. Det anføres således i bemærkningerne, at spørgsmålet om etablering af en faunapassage ved værket, først vil blive aktuelt i forbindelse med gennemførelse af EU's vandrammedirektiv for anden planperiode 2015-2021.

Gudenaacentralen anser det naturligvis for det første for meget *beklageligt*, at "løfterne" i forarbejderne til de tidligere tre forlængelser af koncessionerne om afklaring af Tangeværkets fremtid i forhold til omløbsstryg eller en anden løsning, nu fraviges. Gudenaacentralen anser det for *særligt beklageligt*, at dette sker, idet Danmark - siden vandrammedirektivets regler er blevet implementeret i 2003 i dansk ret - formentlig har haft en egentlig forpligtelse til at træffe et valg om faunapassage eller anden løsningsmodel for Tangeværket og Tange Sø, jf. nedenfor.

Hertil kommer, at Tangeværket for det andet anser det for meget *uhensigtsmæssigt*, at der ikke - ud fra en samlet helhedsvurdering - sker en afklaring af Tangeværkets fremtid, førend koncessionen ophæves, og det overlades til de administrative myndigheder at fastsætte vilkår for Tangeværkets drift. De vilkår, som myndighederne når at fastsætte, kan f.eks. resultere i, at Tangeværket skal afholde forskellige omkostninger, som via en helhedsvurdering enten ville blive anset for overflødige/skulle prioriteres anderledes eller ikke ville være blevet afholdt overhovedet, såfremt der var valgt en løsning, som indebar Tangeværkets lukning.

Dette gælder særligt, når det i den relevante vandplan for 2010-2015 (som p.t. er i høring indtil den 23. december 2013, jf. forslag til vandplan 1.5 for Randers Fjord) er forudsat, at det er en mulighed, at Tange Sø samt hele elproduktionen fjernes. I udkastet til vandplan er således anført, at selvom det ikke er klart, hvorledes vandkraftopstemninger som Tange Sø skal behandles efter vandrammedirektivets bestemmelser om kontinuitet (passageforhold), så betyder

"Vandrammedirektivets bestemmelser om kontinuitet formentlig..., at det er nødvendigt at forbedre de nuværende passageforhold ved Tange Sø af hensyn til faunaen i Gudenåens hovedløb og øvrige tilløb til Tange Sø. På baggrund af eksisterende udredningsarbejder er tre muligheder oplistet:

1) Etablering af et mindre omløbsstryg, hvilket vil koste fra 15 til 50 mio. kr.

- 2) Etablering af et større omløbsstryg, hvilket vil koste mellem 60 og 250 mio. kr.
- 3) Genetablering af den oprindelige Gudenå på strækningen ved Tange Sø, hvilket vil indebære, at Tange Sø fjernes og hele elproduktionen ophører" (understreget her, fra pkt. 2.4.1 i udkastet til vandplan).

For en orden skyld bemærkes, at udkastet til vandplanen ikke nævner de udgifter til kompenserende indsatser i størrelsesorden af op mod 100 mio. kr., som vil blive nødvendige, da et omløbsstryg vil skabe et kvælstofproblem i Randers Fjord.

Og for det tredje *undrer* den pågældende fremgangsmåde Gudenaacentralen meget, idet den heller ikke synes at stemme med miljøminister Ida Auken's brev af 15. juni 2012 til Gudenaacentralen (bilag 1). Miljøministeren besvarede ved dette brev en invitation fra Gudenaacentralen til at drøfte fremtidige forhold omkring Tangeværket henset til udløb af koncessionen i 2014. Miljøministeren ville gerne drøfte sagen, men anførte, at hun gerne ville afvente en redegørelse fra Miljøministeriet om, hvordan man behandler vandkraftopstemninger i relation til Vandrammedirektivets bestemmelser om passageforhold – en redegørelse som forventedes at foreligge i anden halvdel af 2012. Redegørelsen er Gudenaacentralen bekendt ikke blevet udarbejdet endnu. Herudover henviste miljøministeren til, at det "i lovforslaget til den seneste koncessionsforlængelse fra 2007 [er] tilkendegivet, at der skal tages stilling til, hvilken løsning af passageproblemerne, der skal anvendes, så vilkårene for en eventuel fremtidig drift kan fastlægges" (understreget her).

På den baggrund er det Gudenaacentralens opfattelse, at der bør ske en afklaring/valg af faunapassage eller anden løsning via vandplanen, inden Gudenaacentralens koncession ophæves.

4. **LOVFORSLAGET KAN VIRKE MISVISENDE I FORHOLD TIL UDKASTET TIL VANDPLAN 1.5 FOR RANDERS FJORD**

I lovforslaget under pkt. 2 er det anført, at "*Spørgsmålet om etablering af en faunapassage ved værket vil blive aktuelt i forbindelse med gennemførelse af EU's Vandrammedirektiv for anden planperiode 2015-2021.*"

Det er Gudenaacentralens opfattelse, at det anførte citat fra lovforslaget er eller kan komme til at virke misvisende, idet det ifølge udkastet til vandplan 2010-2015 for Randers Fjord (1.5), punkt 2.4.1 – som citeret under punkt 3 ovenfor - kan være, at Tange Sø må nedlægges i stedet for etablering af en faunapassage.

5. **DET FREMTIDIGE RETSGRUNDLAG ER IKKE SKABT TIL AT REGULERE VANDKRAFTVÆRKER OG INDEBÆRER DERFOR RETSUSIKKERHED OG RISIKO FOR JURIDISK VAKUUM**

I henhold til lovforslaget er det Miljøministeriets vurdering, at værket vil kunne fortsætte driften efter koncessionens ophør i medfør af de regler, der vil gælde herfor. Det er bl.a. anført, at elforsyningsloven er relevant, og at Viborg Kommune bør søges om tilladelse efter vandløbsloven og vandforsyningsloven.

Det er imidlertid Gudenaacentralens opfattelse, at det ikke er hensigtsmæssigt at fjerne lovgrundlaget for værket. I ingen af de love, som værket fremadrettet vil være underlagt,

herunder vandløbslov, planlov, naturbeskyttelseslov, vandforsyningslov m.v., er der taget højde for de særlige forhold omkring et vandkraftværks særlige forhold.

Hvis Gudenaacentralen underlægges denne lovgivning, uden at der i de forskellige love foretages justeringer, der tager højde for et vandkraftværks særlige forhold, vil der være stor risiko for en lang række juridiske tvivlsspørgsmål, ligesom der i denne lovgivning er adskillige klagemuligheder, som man må forvente vil blive udnyttet til det yderste af de kræfter, der arbejder for en nedlæggelse af værket og fjernelse af Tange Sø.

Det er således også bemærkelsesværdigt, at Miljøministeriet fra 2000-2013 har ændret opfattelse af, hvorvidt Tangeværkets drift er omfattet af vandforsyningsloven eller ej. I udkastet til lovforslag i 2000, hvorved koncessionsloven blev foreslået ophævet (senere i 2000 blev det vedtaget at forlænge koncessionen), var det anført, at vandforsyningsloven ikke fandt anvendelse. I sit høringssvar hertil anførte Gudenaacentralen, at den var uenig heri – og nu fremgår det altså også af udkast til lovforslaget fra 2013, at vandforsyningsloven vil finde anvendelse. På den baggrund må det i hvert fald konstateres, at Gudenaacentralen ikke ligger inden for kerneområdet af vandforsyningsloven.

I relation til *vandforsyningsloven* er det eksempelvis meget u hensigtsmæssigt, at tilladelser efter loven alene gælder for 10 år ad gangen. En sådan tidshorisont giver ikke Gudenaacentralen mulighed for at planlægge langsigtet, herunder investeringer. Derfor kan bemærkningen i punkt 4 i udkastet til lovforslaget, om at Tangeværket kan fortsætte sin drift som hidtil uden tidsbegrænsning, også virke misvisende. Det er også uklart, hvilke betingelser, der vil blive knyttet til en tilladelse, jf. § 22, stk. 3 i loven. Endvidere må det påregnes, at en tilladelse efter loven påklages af f.eks. Danmarks Sportsfiskerforbund, jf. § 80, stk. 2, eller andre, der kan godtgøre at være klageberettiget.

Herudover må det anses som usikkert, om driften af vandkraftværket kan udløse erstatningspligt efter vandforsyningslovens § 23, hvorefter *"Ejeren af et vandindvindingsanlæg er erstatningspligtig for skade, som volder i bestående forhold ved forandring af vandføringen i vandløb eller vandstanden i søer m.v. under anlægges udførelse eller drift..."*. Det er uklart, om denne bestemmelse også kan påberåbes for eksempel af sportsfiskere i relation til kontinuerlige skader på for eksempel bestanden af Gudenålaksen.

Alene ud fra de her nævnte bestemmelser er det klart, at det ikke er hensigtsmæssigt, at et vandkraftværk skal være undergivet regulering i vandforsyningsloven.

Det er Gudenaacentralens opfattelse, at det heller ikke er hensigtsmæssigt, at *vandløbsloven* gælder for vandkraftværket. Der vil kunne opstå spørgsmål om erstatning, når og hvis Viborg Kommune giver tilladelse efter lovens § 18 til sænkning af vandstanden i Tange Sø, eller hvis tilladelsen gives efter § 48. Efter vandløbslovens § 23 har enhver, der lider tab ved bl.a. forandring af vandstanden i en sø, således ret til erstatning. Tilsvarende efter § 51 har enhver, der lider tab ved opstemningsanlæg m.v., ret til erstatning. Danmarks Sportsfiskerforbund har tidligere hævdet, at forbundet vil kunne kræve erstatning efter sidstnævnte bestemmelse på et objektive grundlag. Også i vandløbsloven er der en række klageberettigede, hvilket Gudenaacentralen også anser for u hensigtsmæssigt.

For en ordens skyld bemærkes, at det er Gudenaacentralens vurdering, at der hverken efter vandløbslovens § 22 eller fiskerilovens § 43, stk. 3 kan pålægges ejerne af et

opstemningsanlæg udgifter til etablering af et vandløb/omløbsstryg, hvis omkostningerne og ulemperne ved etableringen ikke står i et rimeligt forhold til det tilsigtede formål. På den baggrund er det Gudenaacentralens opfattelse, at det heller ikke kan pålægges Gudenaacentralen at bidrage til en faunapassage i et ikke rimeligt forhold til formålet.

Lovforslaget tager ikke stilling til, hvorvidt fremtidig drift af Tangeværket nødvendiggør tilladelser/dispensationer efter planlovgivningen eller naturbeskyttelsesloven. Det må imidlertid anses for hensigtsmæssigt, at lovforslaget også tager stilling til, om det er nødvendigt for Gudenaacentralen at ansøge om tilladelser/dispensation efter disse lovgivninger også. Dette skyldes navnlig, at det ved udkastet til lovforslag om ophævelse af koncessionen i 2000 var forudsat, at Viborg Amtsråds godkendelse af Tangeværket fremadrettet skulle ske på baggrund af både vandløbsloven og naturbeskyttelsesloven. Det er uklart, hvorfor naturbeskyttelsesloven ikke skulle være relevant ved den foreslåede ophævelse af koncessionen. Endvidere skaber det uklarhed, når der ved lovforslaget tilsyneladende alene er nævnt enkelte af de relevante lovgivninger (her vandforsyningsloven og vandløbsloven), der skal søges tilladelse m.v. efter, når der tilsyneladende er øvrige relevante regler, der skal iagttages, jf. også punkt 6 nedenfor.

For en ordens skyld bemærkes, at Viborg Kommune qua sit ejerskab af Tangeværket (via Energi Viborg) kan være inhabil ved behandling af ansøgninger om de nødvendige tilladelser til Tangeværket, herunder efter vandløbsloven og vandforsyningsloven.

6. VVM-REGLERNES BETYDNING FOR TANGEVÆRKET

Lovforslaget nævner ikke VVM-reglerne.

Ved de hidtidige koncessionsforlængelser er der ikke udarbejdet en VVM for Tangeværket, hvilket stemmer overens med VVM-direktivets artikel 1, stk. 5, idet direktivet ikke finder anvendelse på projekter, der vedtages i enkeltheder ved en særlig national lov. Dette stemmer også overens med, at det følger af EU-Domstolens praksis, at rent formelle godkendelser, hvori der ikke kan træffes afgørelse om nye vilkår, falder uden for kravet om forudgående VVM, jf. blandt andet dommen i sag C-201/02, Delena Wells.

Efter selve ordlyden af de relevante bestemmelser om VVM-pligt synes det ikke at fremgå, at koncessionsophør og efterfølgende tilladelsesprocesser vil udløse pligt til at foretage VVM-undersøgelser. Imidlertid synes reglerne i praksis bl.a. af EU-Domstolen at være blevet fortolket meget udvidende, således at man kunne overveje, om der vil skulle foretages en VVM-undersøgelse af Tangeværket, dvs. en vurdering af Tangeværkets virkninger på miljøet. Der henvises her til, at det fremgår af Miljøministeriets vejledning om VVM i planloven fra 2009, at "*ved en ny tilladelsesproces efter bortfald af eksisterende rettigheder er virksomheden ikke fritaget for VVM-bestemmelserne, herunder anmeldelsespligten*" (side 20). Tilsvarende henvises til Skov- og Naturstyrelsens notat af 22. oktober 2007 om "*VVM af eksisterende anlæg*", hvoraf det samme fremgår.

En VVM vil naturligvis have betydelige omkostninger for Tangeværket. Tangeværket er derfor ikke enig i punkt. 4 i bemærkninger om, at forslaget ikke vurderes at have økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet, såfremt der skal udføres en VVM-undersøgelse.

I Kammeradvokatens notat af 3. april 2013 er det imidlertid anført, at det er hans vurdering, at fortsættelse af elproduktionen på Tangeværket efter 8. januar 2014 ikke vil udløse pligt til at foretage VVM-undersøgelser.

Der er derfor behov for en afklaring af, i hvilket omfang Tangeværkets fortsættelse via nye tilladelsesprocesser vil udløse pligt til at udføre en VVM-undersøgelse. Lovforslaget bør indeholde en sådan afklaring.

7. PRAKTISK BETYDNING AF OPHÆVELSE AF KONCESSIONEN

Det er anført i de almindelige bemærkninger, punkt 1.1 til lovforslaget, "*at ophævelsen af koncessionen ikke i sig selv vil have nogen praktisk betydning for værkets fremtid*".

Dette er Gudenaacentralen uenig i, idet der ud over det allerede anførte henvises nærmere til punkt a - d nedenfor.

7.1 Lovforslaget indebærer stor risiko for Tangeværkets fremtidige økonomi og dermed drift

Lovforslaget giver ikke mulighed for at vurdere de fremtidige økonomiske vilkår for Tangeværket. Dette bør være tilfældet, således at Gudenaacentralens andelshavere har mulighed for at tage stilling til, om det er økonomisk forsvarligt at fortsætte driften på de vilkår, som vil komme til at gælde, herunder om der skal igangsættes en dyr VVM. Omkostninger til sidstnævnte kan nemt løbe op i 0,5 mio. kr. og også mere.

Tilsvarende er der ikke længere et loft på de omkostninger, som Gudenaacentralen kan komme til at betale for vedligeholdelse mv. af Gudenåen, hvilket navnlig henset til den kommende vandplan for 2015-2021, giver en stor risiko for ekstra omkostninger.

Det forhold, at der ikke ved lovforslaget – som tidligere lovet - tages stilling til en helhedsløsning for Tangeværket og Tange Sø samt eventuelle omløb, indebærer også, at der er meget stor risiko for, at denne manglende myndigheds-/løsningskoordinering medfører, at Tangeværket kommer til at afholde omkostninger, der vil være spildte, når den endelige løsning for området er fundet. Dette er hverken acceptabelt for Gudenaacentralen eller for samfundsøkonomien.

Der vil således være en række usikkerhedsfaktorer knyttet til driften af Tangeværket mindst indtil 2021 – og formentlig også længere - hvilket vil være til skade både for andelshaverne, Tangeværket, Tange Sø og Energimuseet. Driften af Tangeværket (og Energimuseet), vil derfor ske på et meget usikkert grundlag, hvilket vil have en stor praktisk betydning for den fremtidige drift og fremtidige investeringer i selve Tangeværket (og Energimuseet).

7.2 Risici for Tangeværkets kulturhistoriske værdi, fredede bygninger m.v.

Tangeværket er et vigtigt led i ældre dansk industrikultur. Der knytter sig således betydelig kulturhistorisk interesse og værdi til det samlede anlæg ved Tangeværket, som i de første år efter anlæggelsen forsynede store dele af Midtjylland med elektricitet. Værket og dets omgivelser, herunder Danmarks største kunstigt skabte sø, Tange Sø, udgør et sammenhængende kulturmiljø.

Tange Sø er i kommuneplanen også udlagt som særligt naturbeskyttelsesområde, hvor naturværdierne og de kulturhistoriske, geologiske og landskabelige værdier skal beskyttes.

Herudover understreges områdets betydning af, at Tangeværkets hovedbygning, dæmningsanlæg og indløbskanal i 2006/07 blev fredet af Kulturarvsstyrelsen (nu Kulturstyrelsen) efter § 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer, ligesom området ved Tangeværket, ledningstracé, dæmningsanlæg, den kunstige sø, pramdragerstien, Tangeværkets bygninger og funktionærboliger er udlagt som særligt beskyttelsesværdigt kulturmiljø.

Områdets betydning understreges også, af at Tangeværket, Tange Sø og Energimuseet er blevet udnævnt til særlig national seværdighed, jf. punkt 2 ovenfor.

Af et høringsvar fra Kulturarvstyrelsen af 12. april 2011 fremgår endvidere, at styrelsen vil henstille, at opstemningen ved Tangeværket (Gudenaåen) bevares, og at værket sikres vandføring til at fortsætte den nuværende drift.

Såfremt Tangeværkets eksistens kommer i fare, vil bevaringen af Tangeværket også komme i fare, herunder de fredede bygninger m.v., idet disse vil skulle nedrives, såfremt staten ikke vil overtage bygningerne mod erstatning, jf. lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer.

En nedrivning af selve Tangeværket vil i praksis dog formentlig være umulig, medmindre hele eller dele af Tange Sø tørlægges.

7.3 Betydning for Energimuseet

Energimuseet blev indviet i 1984 og er siden blevet støttet anlægsmæssigt og driftsmæssigt med flere millioner kroner af Gudenaacentralen, ligesom Gudenaacentralen i det daglige servicerer museet på en række områder.

I høringsvaret til 2002-forlængelsesloven oplyste Energimuseet, at hvis den kommercielle el-produktion på Tangeværket ophører, kan det resultere i, at Energimuseet må lukke. Derved tabes investeringer i museet, der på daværende tidspunkt var på ca. 60 mio. kr. og 13-14 arbejdspladser. Lovforslaget kan derfor også få store praktiske konsekvenser for samarbejdet mellem værket og Energimuseet – og dermed også for Energimuseets eksistens.

7.4 Miljømæssig og øvrig betydning for Tange Sø af eventuel lukning af Tangeværket eller ved økonomiske problemer for Tangeværket

I og omkring Tange Sø er der i årenes løb opstået et alsidigt plante- og dyreliv. Der er endvidere store rekreative interesser knyttet til søen, bl.a. fiskeri, sejlads, fugleobservationer m.v., og området er et populært udflugts- og vandreamråde.

Såfremt Tangeværket må lukke eller får økonomiske problemer på baggrund af nye vilkår ved tilladelser eller andre krav som følge af koncessionsophævelsen, vil det få betydning for Tange Sø, herunder stor miljømæssig betydning.

Det må således til stadighed sikres, at vandet, der ophobes i Tange Sø, vil kunne lukkes gennem slusen ved Tangeværket. Og her er det ikke muligt, at værket kører på nedsat kraft- eller kun kører en gang imellem. Værket bliver nødt til at køre hele tiden for, at det er operationelt.

Såfremt Gudenaacentralen ikke økonomisk har mulighed for at drive Tangeværket, opstår derfor spørgsmålet om, hvem og hvordan der i så fald kan og skal sikre kontinuerlig drift af værket for at undgå oversvømmelser fra Tange Sø m.v.

Det skal i denne forbindelse også fremhæves, at det fremgår af en rapport udarbejdet af Jakob Altenborg fra 1999 til 2004, at Tange Sø har en positiv indvirkning på vandkvaliteten nedstrøms Tangeværket på flere målbare områder. Det drejer sig om kvælstof, forfor og suspenderet stof.

Igen må lovforslaget vurderes som havende stor praktisk betydning for værket og Tange Sø.

8. INDEBÆRER LOVFORSLAGET REELT EKSPROPRIATION AF TANGEVÆRKET UDEN ERSTATNING?

I den eksisterende lov om udnyttelsen af vandkraften i Gudena, lov nr. 184 af 20. marts 1918, er der i § 1, litra o, indsat en garanti for Tangeværkets ejere om, at det ved koncessionstidens udløb skal fastsættes ved lov, hvad der skal ske med koncessionshaverens anlæg.

Denne garanti er ikke opfyldt ved lovforslaget, selvom det fremgår heraf, at Tangeværket kan drives videre under den eksisterende, almindelig lovgivning, dels da det er uklart hvilke vilkår og tilladelser der vil blive givet på – hvis de overhovedet bliver givet, dels da lovforslaget tilsyneladende ikke tager højde for al lovgivning, jf. blandt andet punkt 6 ovenfor.

Dermed synes lovforslaget at have karakter af ekspropriation – i hvert fald hvis resultatet af myndighedsbehandlingen bliver, at Tangeværket (I) enten ikke kan opnå de fornødne tilladelser (II) eller kun kan opnå de nødvendige tilladelser på sådanne vilkår, at det reelt ikke er økonomisk muligt eller forsvarligt at drive Tangeværket videre.

Tilsvarende må det anses som ekspropriation, (III), hvis det i forbindelse med vandplanerne for 2015-2021, eller på et senere tidspunkt, måtte blive vedtaget at etablere det lange omløb langs Tange Sø, idet det vil betyde en lukning af Tangeværket, da der ikke vil komme tilstrækkeligt vand i Tange Sø til, at vandkraftværket kan udnyttes. Det samme gør sig gældende, hvis (IV) konsekvensen af vandplanen bliver, at Tange Sø nedlægges, eller (V) der etableres et mellem eller kort omløb, som påvirker Tangeværkets økonomi enten via anlægsudgifter eller i forhold til driften i et sådan omfang, at det reelt ikke længere er muligt eller forsvarligt at drive Tangeværket videre.

Det følger af de almindelige regler om ekspropriation, at dette alene kan ske imod sædvanlig erstatning.

Der henvises i denne forbindelse til, at det følger af retspraksis, at en beskyttelse efter lovgivningen kan blive anset for et formuegode, og bortfaldet af beskyttelsen derfor kan anses om ekspropriation, der udløser erstatning, jf. dommen i UfR 1961.337 H.

At de ovennævnte situationer vil udgøre ekspropriation, understøttes af, at det følger af den gældende koncessionslovs § 1, litra p), at såfremt mindre end halvdelen af andelshaverne er kommuner – hvilket er tilfældet nu – har staten en forkøbsret til at overtage anlægget på ekspropriationsvilkår.

På ovennævnte baggrund er det således Gudenaacentralens opfattelse, at garantien i koncessionslovens § 1, litra o, ikke er opfyldt – og at det forhold, at garantien forsvinder, indebærer ekspropriation i sig selv – i hvert fald hvis en af de i punkt (I) - (V) oplyste situationer opstår.

Konsekvensen af en af de i punkt (I) - (V) nævnte situationer vil således blive, at værdien af Tangeværket formindskes væsentligt – og tilsvarende for bygningerne. Staten vil via sin forkøbsret kunne købe værket til en lavere pris, end hvis værket var blevet eksproprieret, mens det var i drift.

Med andre ord kan lovforslaget reelt indebære ekspropriation af Tangeværket uden erstatning.

9. SAMMENFATNING

På ovennævnte baggrund er det – fortsat – Gudenaacentralens opfattelse, at 1918-loven ikke bør ophæves, før alle de nødvendige undersøgelser er foretaget, og der er taget endelig stilling til, hvilken samlet løsning, der ønskes for Tange Sø og Gudenåen, herunder om der ønskes omløbsstryg, og dermed hvilke krav der skal stilles til Gudenaacentralen som vilkår for at opnå en ny tilladelse til fortsat drift af værket.

Dette gælder så meget desto mere i dag end i 2000, idet vandplanen for 2015-2021 vil indebære en stillingtagen til en helhedsløsning. På den baggrund er det Gudenaacentralens opfattelse, at der bør ske en afklaring/valg af faunapassage eller anden løsning via vandplanen, inden Gudenaacentralens koncession ophæves.

Som der er redegjort for ovenfor, vil det have en række uheldige konsekvenser for Tangeværket, Tange Sø og Energimuseet, såfremt koncessionen ophæves, inden helhedsløsningen via vandplanen er på plads – som i yderste konsekvens kan resultere i en lukning af Tangeværket med deraf følgende problemstillinger for Tange Sø og de fredede bygninger m.v.

Som redegjort for, er det også Gudenaacentralens opfattelse, at lovforslaget reelt kan komme til at indebære ekspropriation af Tangeværket uden erstatning.

Endelig er det Gudenaacentralens opfattelse, at det udarbejdede lovforslag på visse punkter er misvisende, herunder på vurderingen af, om forslaget vurderes at have økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet, ligesom Gudenaacentralen vil anbefale, at der sker en omtale af, i hvilket omfang VVM-reglerne og som minimum planloven og naturbeskyttelsesloven er relevante for Tangeværket efter ophævelse af koncessionen.

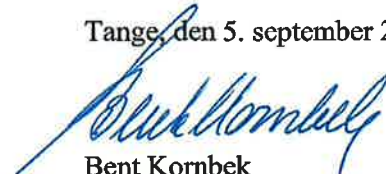
Gudenaacentralen håber, at ministeren ved dette hørings svar er blevet overbevist om, at der fortsat er en række forhold, der taler for at regulere værkets drift ved en koncessionslov. Den eksisterende koncessionslov bør derfor ikke ophæves, men forlænges, jf. nedenfor.

10. ÆNDRINGSFORSLAG

På ovennævnte baggrund har Gudenaacentralen følgende ændringsforslag til selve lovudkastet – ud over de ovenfor anførte præciseringer/afklaringer. Ændringsforslagene er opstillet i prioriteret rækkefølge, således at Gudenaacentralen helst ser pkt. 1 gennemført, derefter pkt. 2 og 3.

- 1) **Koncessionen forlænges i en betydelig årrække (8-10 år) til 2021 som minimum, og gerne i 3-5 år yderligere**, henset til, at næste vandplan dækker 2015-2021 og skal sikre den ønskede afklaring, De yderligere 3-5 år skulle tage højde for forsinkelse af næste vandplan.
- 2) **Fortsættelse af koncessionen i hvert fald indtil omløbsproblematikken er afklaret**, såfremt der, ministeren bekendt, bliver truffet afgørelse om omløbsproblematikken tidligere end 2021.
- 3) **Ændring af lovgrundlag, således at der opstilles klare kriterier for den fortsatte drift med henblik på sikring af fortsat drift/det økonomiske grundlag samt af muligheden for planlægning af fremtidige investeringer**
For eksempel bør der opstilles overordnede rammer for den fremtidige drift af Tangeværket, herunder at de kompetente administrative myndigheder (Viborg Kommune) ikke kan meddele afslag på nye ansøgninger, samt at de vilkår, der knyttes til tilladelserne, skal sikre en erhvervsmæssig rentabel drift.

Tange, den 5. september 2013

Bent Kornbek
Bestyrelsesformand

Rasmus Lambert
Direktør

BILAG 1

Miljøministeriet

Gudenaacentralen

Bjerringbrovej 54
8850 Bjerringbro

Ministeren
J.nr. NST-401-00424

Den **15 JUNI 2012**

Invitation til møde om Gudenaacentralen

Tak for invitationen til en drøftelse af de fremtidige forhold omkring Tangeværket, som var aktualiseret af, at Gudenaacentralens koncession udløber i 2014.

Det er i lovforslaget til den seneste koncessionsforlængelse fra 2007 tilkendegivet, at der skal tages stilling til, hvilken løsning af passageproblemerne, der skal anvendes, så vilkårene for en eventuel fremtidig drift kan fastlægges.

I vandplan 2010-2015 er det angivet, at det skal afklares, hvordan man behandler vandkraftopstemninger i relation til Vandrammedirektivets bestemmelser om passageforhold. Miljøministeriet forventer, at en sådan redegørelse kan foreligge i anden halvdel af 2012.

Jeg vil derfor foreslå, at vi afventer denne redegørelse, og dermed er blevet lidt klogere. Når den tid kommer, vil jeg meget gerne mødes og drøfte sagen.

Med venlig hilsen

Ida Auken